

หน่วยตัวแทนและวิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย Agents and Methods of Political Socialization of Thai People

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน่วยตัวแทนและวิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนไทย จำนวน 67,070,000 คน ซึ่งถูกสุ่มตัวอย่างขึ้นมาศึกษา จำนวน 2,000 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มและแบบโดยบังเอิญประกอบกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้งประเทศ ประชาชนไทยได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองด้วยหน่วยตัวแทน คือ สื่อสารมวลชน ในระดับที่มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเมื่อจำแนกตามลักษณะของพื้นที่ คือ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล และยังสอดคล้องกับเมื่อจำแนกตามภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ในขณะที่วิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด คือ การเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับเมื่อจำแนกตามลักษณะของพื้นที่และจำแนกตามภูมิภาค เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ

หน่วยตัวแทน วิธีการ การกล่อมเกลาทางการเมือง ประชาชนไทย

Abstract

The aims of this research were to study agents and methods of political socialization of Thai people. Population used on this study was 67,070,000 of Thai people that were used to be a group of sampling on 2,000 people. Cluster or area sampling and accidental sampling techniques were used for collecting data. The survey form of political socialization of Thai people was used as an instrument. Statistics used in this study were frequency, percentage, average, and standard deviation.

* อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร
E-mail: kpphaibo@kmitl.ac.th

The results of this study were as followed. On the overview of a country, Thai people got a political socialization by the agent of mass media on the highest level. This result was in line with the ones when they were categorized by the types of area (municipality and sub-district administrative organization) as well as the types of region (northern, north-eastern, middle, southern, and Bangkok). Furthermore, the method of political socialization that was used on a highest level was the way of generalization. This result harmonized with the ones when they were categorized by the types of area; also, the types of region.

Keywords

Agents, Methods, Political Socialization, Thai People

บทนำ

การกล่อมเกลາทางการเมือง คือ วิธีการที่สังคมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ อันได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นถัดไป โดยที่หากมิได้มีการกระบวนกรเช่นนี้แล้ว สมาชิกใหม่ของระบบการเมืองซึ่งโดยส่วนใหญ่ได้แก่เด็กๆ ก็จะต้องค้นหาแบบแผนของความโน้มเอียงทางการเมืองใหม่ อยู่ตลอดเวลา ด้วยความสำคัญเช่นนี้ การกล่อมเกลาทางการเมือง จึงช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ (Easton & Dennis, 1969, 7) เพราะเป็นกระบวนการที่คนสร้างความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการเมือง (Dawson & Prewitt, 1969, 6) ซึ่งดำเนินการสืบทอดโดยผ่านทางหน่วยตัวแทนต่างๆ ในสังคม ที่จะทำให้แต่ละคนได้เรียนรู้ถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับการเมืองที่เหมาะสมได้ (Langton, 1969, 4,10) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ของประชาชน นั่นเอง (Almond & Powell, 1966, 64)

นอกจากนั้น การกล่อมเกลาทางการเมือง ยังอาจมีบทบาทช่วยสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ ขึ้นมาเองก็ได้เช่นเดียวกัน เมื่อบริบทของสังคมการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมือง มีหน้าที่สำคัญที่สอดคล้องประสานกับวัฒนธรรมทางการเมือง และยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งก็คือ การสร้าง การเปลี่ยนแปลง การแก้ไข และการธำรงรักษาไว้ ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติ ต่อไป

ดังนั้น การกล่อมเกลาทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้น รับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่งๆ ไปใช้ เป็นวิธีการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตทางการเมืองว่าจะดำเนินหรือเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างไร โดยมีหน่วยตัวแทนที่จะทำหน้าที่ให้การกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ (Dawson & Prewitt, 1969, 99-200) คือ 1) ครอบครัว 2) กลุ่มเพื่อน 3) ระบบการศึกษา โรงเรียน และการเรียนรู้ทางการเมือง และ 4) กลุ่มทางสังคม กลุ่มทุติยภูมิ การมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง และสื่อสารมวลชน

หน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองมีวิธีการให้การกล่อมเกลาทางการเมืองกับบุคคลได้ใน 2 กรณี (Dawson & Prewitt, 1969, 63-80) คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองโดยทางอ้อม (Indirect Forms) ได้แก่ การแพร่กระจายระหว่างบุคคล (Interpersonal Transference) การมีโอกาสดูฝึกฝนบทบาท (Apprenticeship) และการเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม (Generalization) และโดยทางตรง (Direct Forms) ได้แก่ การเลียนแบบหรือการเอาอย่าง (Imitation) การคาดการณ์บทบาทของตนเองในอนาคต (Anticipatory Socialization) การได้รับการศึกษาในเนื้อหาทางการเมือง (Political Education) และการได้รับประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง (Political Experiences) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การแพร่กระจายระหว่างบุคคล คือ บุคคลจะได้รับการแพร่กระจายหรือซึมซับรับเอาความโน้มเอียงทางการเมืองมาจากคนใกล้ชิด การมีโอกาสดูฝึกฝนบทบาท คือ การที่บุคคลได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มนั้นๆ ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการแสดงบทบาทของตนเองในอนาคต การเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม คือ บุคคลจะเชื่อมโยงจากระบบความเชื่อหรือค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยนำมาพัฒนาเป็นระบบความเชื่อโดยทั่วไปของตนเองขึ้นมา

การเลียนแบบหรือการเอาอย่าง คือ บุคคลจะพยายามเลียนแบบหรือเอาอย่างบุคคลอื่นที่ตนเองรู้สึกยอมรับนับถือ ด้วยการพยายามพัฒนาค่านิยม พฤติกรรม ทักษะ ประสบการณ์ และทัศนคติของตนเองขึ้น โดยการเลียนแบบให้ได้ใกล้เคียงกับบุคคลที่เป็นต้นแบบนั้น การคาดการณ์บทบาทของตนเองในอนาคต คือ บุคคลจะคิดถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองที่จะพึงมีได้ในอนาคต แม้ว่าในปัจจุบันนี้ ยังมิได้อยู่ในสถานภาพเช่นนั้น แต่ก็มีความตั้งใจและแนวโน้มที่จะพยายามลงมือกระทำตามบทบาทหน้าที่นั้นๆ ดังนั้น ด้วยเหตุเช่นนี้ จึงทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ด้วยการรับเอากล่อมเกลาทางการเมืองของหน่วยตัวแทนต่างๆ เข้ามาเพื่อให้ตนเองสามารถแสดงบทบาทในอนาคตของตนได้อย่างสมบูรณ์แบบ การได้รับการศึกษาในเนื้อหาทางการเมือง คือ บุคคลจะได้รับการศึกษาในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองโดยตรง อาทิ ผ่านทางระบบการศึกษา โรงเรียน และหลักสูตรการศึกษาอบรมทางการเมืองต่างๆ และการได้รับประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง คือ บุคคลได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง อาทิ การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี อาจกล่าวโดยอนุโลมอย่างคร่าวๆ ได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเกิดขึ้นได้ทั้งโดยทางอ้อม ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ (Unintentional Learning) และโดยทางตรง ซึ่งเกิดขึ้นจากความตั้งใจที่จะสั่งสอน (Intentional Learning) กล่าวคือ โดยทางอ้อม มักเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งจะได้รับอบรมสั่งสอนอันทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัว โรงเรียน หรือเพื่อนฝูงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างทัศนคติทางการเมืองให้กับเด็ก และมักจะคงทนต่อไปเมื่อเขาเติบโตขึ้น ในขณะที่โดยทางตรง ได้แก่ การที่บุคคลได้มีโอกาสสัมผัสโดยตรงกับข่าวสาร ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการเมืองการปกครองโดยตรง อาทิ ได้เรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมือง หรือวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เป็นต้น

การศึกษาวิจัยเรื่องหน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมือง (Agents of Political Socialization) และวิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมือง (Methods of Political Socialization) จึงมีประโยชน์ในแง่ของการสร้างองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวในสังคมการเมืองไทย ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานสำคัญของการวางแผนการเรียนรู้และ

พัฒนาทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ของประชาชนไทย อันเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปทางการเมือง ที่จะต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูปที่คนซึ่งเป็นสมาชิกของระบบการเมือง นอกเหนือไปจากการปฏิรูปที่ตัวระบบ (System) อาทิ การสร้างสรรค์รัฐธรรมนูญ การสร้างความเป็นสถาบันที่เข้มแข็งให้กับพรรคการเมือง การพัฒนาระบบการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรม การพัฒนาระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ฯลฯ อันจะนำไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบต่อไปในอนาคต

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงได้กำหนดประเด็นคำถามของการวิจัยไว้ว่า ประชาชนไทยได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองจากหน่วยตัวแทนต่างๆ ดังกล่าวถึงข้างต้นนี้ในระดับใดบ้าง รวมทั้งใช้วิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมืองประเภทต่างๆ อยู่ในระดับใด โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1) เพื่อศึกษาหน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย 2) เพื่อศึกษาวิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากร (N) ที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนไทย จำนวน 67,070,000 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) กลุ่มตัวอย่าง (n) ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster or Area Sampling) แบ่งออกเป็นรายภาค 5 กลุ่ม ตามแนวทางการจำแนกของสำนักงานสถิติแห่งชาติ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร โดยในแต่ละกลุ่มมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 400 คน ตามวิธีการคำนวณของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ดังนั้น จึงมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 2,000 คน

2. **เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย ซึ่งได้รับการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นจึงได้นำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจทางด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ซึ่งคำนวณจากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) เท่ากับ .847 ซึ่งหมายความว่า มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับ “เชื่อถือได้สูง”

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยอีก 4 คน ได้ร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนไทย โดยในแต่ละภาคได้ใช้วิธีการสุ่มตัวแทนขึ้นมาด้วยวิธีการจับสลากกลุ่มละ 2 จังหวัด (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร) ได้จังหวัดเชียงใหม่ กำแพงเพชร ขอนแก่น อุบลราชธานี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี และสงขลา จากนั้น ในระดับจังหวัดได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 200 คน ซึ่งแบ่งออกเป็นเขตเมือง (เทศบาล) จำนวน 100 คน และเขตชนบท (องค์การบริหารส่วนตำบล) จำนวน 100 คน อนึ่งสำหรับการสำรวจในระดับจังหวัดนี้ ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างชนิดการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Sampling)

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ Frequency Percentage Average และ Standard Deviation

ผลการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบการให้การกล่อมเกลาทางการเมืองด้วยหน่วยตัวแทนต่างๆ พบว่า สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองโดยผ่านทาง 1) สื่อสารมวลชน 2) กลุ่มเพื่อนสนิท 3) ครอบครัว 4) กลุ่มเพื่อนร่วมอาชีพ 5) กลุ่มญาติญาติในสังคม 6) การมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง และ 7) โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ตามลำดับ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าประชาชนไทย ได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองด้วยหน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมือง คือ **สื่อสารมวลชน มากที่สุด** (ดังตารางที่ 1) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเมื่อจำแนกตามลักษณะของพื้นที่เป็นเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งจำแนกตามภูมิภาคเป็นภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร อีกด้วย

ตารางที่ 1

ระดับความถี่ของการกล่อมเกลาทางการเมืองด้วยหน่วยตัวแทนต่างๆ ในภาพรวมทั้งประเทศ

ระดับความถี่ ของการกล่อมเกลา ทางการเมือง ด้วยหน่วยตัวแทนต่างๆ จำนวน (ร้อยละ)	หน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมือง						
	ครอบครัว	กลุ่มเพื่อนสนิท	กลุ่มเพื่อนร่วมอาชีพ	โรงเรียน/ สถาบันการศึกษา	กลุ่มญาติญาติในสังคม	สื่อสารมวลชน	มีประสบการณ์ทาง การเมืองโดยตรง
ไม่เคยเลย	187 (9.35)	198 (9.90)	229 (11.45)	765 (38.25)	378 (18.90)	44 (2.20)	559 (27.95)
นาน ๆ ครั้ง	1,041 (52.05)	1,013 (50.65)	1,022 (51.10)	747 (37.35)	935 (46.75)	313 (15.65)	930 (46.50)
บ่อยครั้ง	772 (38.60)	789 (39.45)	742 (37.10)	474 (23.70)	680 (34.00)	1,632 (81.60)	509 (25.45)
รวม	2,000	2,000	1,993	1,986	1,993	1,989	1,998
ไม่ตอบ	- -	- -	7 (0.35)	14 (0.70)	7 (0.35)	11 (0.55)	2 (0.10)
รวมทั้งหมด	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
ค่าเฉลี่ย	2.29	2.30	2.26	1.85	2.15	2.80	1.98
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.63	0.64	0.65	0.78	0.71	0.45	0.73
การแปลความหมาย	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด	ปานกลาง

จากนั้น เมื่อเปรียบเทียบวิธีการของการกล่อมเกลாத่างการเมือง ก็พบว่า สามารถเรียงลำดับจากความ เป็นจริงมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ 1) การเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม 2) การคาดการณ์บทบาท ของตนเองในอนาคต 3) การได้รับประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง 4) การได้รับการศึกษาในเนื้อหาทาง การเมือง 5) การมีโอกาสฝึกฝนบทบาท 6) การแพร่กระจายระหว่างบุคคล และ 7) การเลียนแบบหรือการเอาอย่าง ตามลำดับ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าประชาชนไทย ได้รับการกล่อมเกลாத่างการเมืองด้วยวิธีการ คือ การเชื่อมโยงจากค่านิยม ของคนส่วนใหญ่ในสังคม มากที่สุด (ดังตารางที่ 2) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเมื่อจำแนกตามลักษณะของพื้นที่ เป็นเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งจำแนกตามภูมิภาค เป็นภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 2

วิธีการของการกล่อมเกลาท่างการเมือง ในภาพรวมทั่วประเทศ

ระดับความเป็นจริง จำนวน (ร้อยละ)	วิธีการของการกล่อมเกลาท่างการเมือง						
	ทางอ้อม				ทางตรง		
	การแพร่กระจาย ระหว่างบุคคล	การมีโอกาสฝึกฝน บทบาท	การเชื่อมโยงจาก ค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม	การเลียนแบบ หรือ การเอาอย่าง	การคาดการณ์ บทบาทของตนเอง ในอนาคต	การได้รับ การศึกษาใน เนื้อหาทาง	การได้รับประสบการณ์ ทางการเมืองโดยตรง ด้วยตนเอง
น้อย	951 (47.55)	222 (11.10)	44 (2.20)	1,000 (50.00)	99 (4.95)	207 (10.35)	185 (9.25)
ปานกลาง	353 (17.65)	387 (19.35)	205 (10.25)	374 (18.70)	236 (11.80)	394 (19.70)	338 (16.90)
มาก	695 (34.75)	1,389 (69.45)	1,743 (87.15)	613 (30.65)	1,657 (82.85)	1,393 (69.65)	1,477 (73.85)
รวม	1,999	1,998	1,992	1,987	1,992	1,994	2,000
ไม่ตอบ	1 (0.05)	2 (0.10)	8 (0.40)	13 (0.65)	8 (0.40)	6 (0.30)	- -
รวมทั้งหมด	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
ค่าเฉลี่ย	1.87	2.58	2.85	1.81	2.78	2.59	2.65
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.90	0.68	0.41	0.88	0.52	0.67	0.64
การแปลความหมาย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ปานกลาง	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การอภิปรายผลด้านหน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย

จากผลของการศึกษาที่พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมระดับประเทศ หน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมือง คือ “สื่อสารมวลชน” มีระดับความถี่ในการให้การกล่อมเกลาทางการเมืองกับประชาชนไทย มากที่สุด (ตารางที่ 1) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาเมื่อจำแนกตามลักษณะของพื้นที่ และยังสอดคล้องกับผลของการศึกษาเมื่อจำแนกตามภูมิภาค ก็เป็นไปตามข้อสรุปของ Kraus & Davis (1976 Cited in Chaffee, 1977, 227-229) หลังจากที่ได้พยายามสำรวจวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อสารมวลชนต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง

ข้อสรุปเหล่านี้มี อาทิ 1) สื่อสารมวลชนมักเป็นที่มาหลักของข้อมูลข่าวสารทางการเมืองสำหรับกลุ่มเยาวชน 2) สื่อสารมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ซึ่งหน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองดังกล่าวนี้ มักจะมีอิทธิพลกับประชาชนอย่างหลากหลายทั้งด้านอายุและสถานภาพทางสังคม 3) สื่อสารมวลชนมักจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทางการเมืองและยังทำให้รู้สึกมีสมรรถภาพเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุกติพันธ์ (2526, 23) ที่เคยนำเสนอไว้ว่า ในสังคมสมัยใหม่ จะมีการแพร่กระจายของข่าวสารทางการเมืองและข่าวสารอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร ดังนั้น สื่อสารมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการกระจายข่าวสาร รวมทั้งพร้อมๆ กันนั้น ยังมีบทบาทในการส่งผ่านค่านิยม ความเชื่อที่สำคัญ ในสังคมทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม อีกทั้งยังสามารถสร้างความรู้สึกทางอารมณ์ที่จะมีอิทธิพลต่อการวางรูปแบบความเชื่อทางการเมืองได้อีกด้วย และยังเป็นไปในการทำงานเดียวกันกับ พฤติฐาน ชุมพล (2531, 88-89) ที่ได้ให้ความเห็นไว้ว่า สำหรับสังคมสมัยใหม่ สื่อสารมวลชนจะเข้ามามีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับ ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวการที่ให้การสื่อสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทางการเมือง นอกจากนั้น พฤติฐาน ชุมพล ยังได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสารมวลชนต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้เป็น 5 ประการสำคัญ อันได้แก่

1.1 สื่อสารมวลชนจะเป็นผู้ส่งทอดข่าวสารทางการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นจากตัวแทนในการกล่อมเกลาทางการเมืองอื่นๆ มิใช่เกิดขึ้นจากตัวของมันเอง อาทิ จากผู้นำทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกลุ่มทุติยภูมิอื่นๆ เป็นต้น

1.2 สื่อสารมวลชนโดยตัวของมันเองแล้ว มิได้ทำหน้าที่ให้ข่าวสารหรือถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองมากนัก ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว เนื้อหาทางการเมืองในสื่อสารมวลชนมีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาในด้านอื่นๆ อาทิ การฆาตกรรม กีฬา และสังคม เป็นต้น

1.3 สื่อสารมวลชนมิได้มีอิทธิพลต่อประชาชนโดยตรง หากแต่โดยผ่านผู้นำทางความคิดเห็น (Opinion Leaders) คือ คนจำพวกหนึ่งที่ทำให้ความสนใจกับข่าวสารทางสื่อมวลชนมากเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้นำชุมชนแล้วจึงจะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาไปให้กับผู้อื่นอีกทีหนึ่ง ดังนั้น ผู้นำทางความคิดเห็นเหล่านี้ จึงมีความสำคัญมาก เพราะจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อนที่มีสถานภาพทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน และบุคคลในครอบครัว ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สื่อสารมวลชนต้องอาศัยครอบครัวและกลุ่มเพื่อนอีกทีหนึ่งในการกล่อมเกลาทางการเมือง และแน่นอนที่สุดเนื้อหาของข่าวสาร ก็จะต้องถูกตีความและแปรสภาพก่อนที่จะถูกถ่ายทอด

1.4 บุคคลจะรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชนและตีความภายใต้บริบทหรือเงื่อนไขทางสังคมในชีวิตจริง โดยที่ตำแหน่งแห่งที่ในทางสังคม จะเป็นตัวกำหนดว่าเขาจะได้รับข่าวสารอะไรบ้าง และยังมีอิทธิพลต่อการตีความและต่อปฏิกิริยาตอบสนองด้วย

1.5 บุคคลมีแนวโน้มที่จะใช้สื่อสารมวลชน เพื่อตอบคำถามที่ทางการเมืองที่มีอยู่เดิมก่อนแล้ว มากกว่าที่จะสร้างท่าทีใหม่ๆ ขึ้นมา ทั้งนี้เพราะคนเรามักให้ความสนใจกับข่าวสารที่เขาเห็นด้วยอยู่แล้ว มากกว่าที่ไม่เห็นด้วย

จากข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสารมวลชนต่อการกล่อมเกลາทางการเมือง ดังที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนี้ ผลของการวิจัยเกี่ยวกับตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองในครั้งนี้ ย่อมที่จะนำมาใช้ยืนยันเป็นหลักฐานในเชิงประจักษ์ได้ว่า ข้อสังเกตประการที่ 3 ข้างต้นไม่เป็นความจริงอีกต่อไป เพราะกลุ่มตัวอย่างได้ยืนยันด้วยตนเอง จากข้อคำถามที่ว่า “ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ของบ้านเมือง จากสื่อสารมวลชน อาทิ หนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ฯลฯ บ่อยเพียงใด” ซึ่งผลของการศึกษาในครั้งนี้ ยืนยันว่า ประชาชนไทยได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองจากสื่อสารมวลชน มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองในประเทศอื่นๆ

และเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของข้อคำถามแล้ว ก็ย่อมที่จะยืนยันได้ว่า ในปัจจุบันนี้ ที่วิทยาการด้านการสื่อสารมวลชน สามารถเข้าถึงประชาชนไทย (กลุ่มตัวอย่างแต่ละคน) ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง ดังนั้นประชาชนไทยแต่ละคน จึงเป็นผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง มิใช่โดยผ่านทางผู้นำทางความคิดเห็น (Opinion Leaders) เหมือนแต่ก่อน ดังเช่นที่ พุทธิสาธน์ ชุมพล ได้นำเสนอไว้ก่อนหน้านี้

แต่หากเมื่อประชาชนไทยได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาจากสื่อสารมวลชนแล้ว ในภายหลังอาจจะถูกหน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองในประเทศอื่นๆ แสดงบทบาททับซ้อน จนทำให้เกิดเป็นความไม่เอื้อยทางการเมืองในประการใดขึ้นมา นั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ในทางตรงกันข้าม หน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมือง คือ “โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา” มีระดับความถี่ในการให้การกล่อมเกลาทางการเมืองกับประชาชนไทย น้อยที่สุด (ตารางที่ 1) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาเมื่อจำแนกตามลักษณะของพื้นที่ และยังสอดคล้องกับผลของการศึกษาเมื่อจำแนกตามภูมิภาค คือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยยกเว้นเฉพาะพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ที่พบว่า “การมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง” อยู่ในลำดับสุดท้าย แต่แม้กระนั้น “โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา” ก็อยู่ในลำดับรองสุดท้าย อยู่ดี

สาเหตุที่ผลของการศึกษาเป็นเช่นนี้ที่ “โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา” อยู่ในลำดับสุดท้าย น่าจะเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งถูกคัดเลือกมาตอบแบบสำรวจ อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 20-49 ปี ในสัดส่วนถึงร้อยละ 75.8 รวมทั้งในขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยทั่วไปในหลากหลายอาชีพ ซึ่งมีได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับกลุ่มนักเรียน-นักศึกษา ที่ยังคงอยู่ในระบบโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้ทำการประมวลผลข้อมูลแล้ว พบว่า นักเรียน-นักศึกษาได้ถูกคัดเลือกมาเพียงแค่อ้อยู่ 8.3 เท่านั้น ดังนั้น แม้ว่าเป็นความจริงกับข้อคำถามที่มีเนื้อหาว่า “ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ของบ้านเมืองจากโรงเรียนที่ท่านเรียนอยู่ (หรือเคยเรียนอยู่) บ่อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่าง (ที่มีนักเรียน-นักศึกษา) จะเคยได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยผ่านโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษามาอย่างเข้มข้นในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม ดังเช่นที่ผลงานวิจัยของ ปรีชา ธรรมวินทร (2532) ได้เคยยืนยันปรากฏการณ์เช่นนี้ไว้ แต่กลุ่มตัวอย่างก็อาจลืมเลือนปรากฏการณ์นั้นๆ ไปแล้ว จึงทำให้เลือกตอบในคำถามข้อนี้ในระดับที่เมื่อมองในภาพรวมแล้ว อยู่ในลำดับสุดท้าย นั่นเอง

2. การอภิปรายผลด้านวิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนไทย

จากผลของการศึกษาที่พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมระดับประเทศ ประชาชนไทยได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองด้วยวิธีการ คือ การเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม มากที่สุด (ตารางที่ 2) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาเมื่อจำแนกตามลักษณะของพื้นที่ และยังสอดคล้องกับผลของการศึกษาเมื่อจำแนกตามภูมิภาค อีกด้วย

“การเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม” หมายถึง การที่บุคคลจะเชื่อมโยงจากระบบความเชื่อหรือค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยนำมาพัฒนาเป็นระบบความเชื่อโดยทั่วไปของตนเองขึ้นมา ซึ่ง Langton (1969, 4, 10) กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า จะทำให้คนแต่ละคนได้เรียนรู้ถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับการเมืองให้เหมาะสมได้ ซึ่ง กนลา ชนทปราบ (2527, 68) ได้กล่าวลงลึกไปอย่างเฉพาะเจาะจง ด้วยการเน้นว่าการกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นการถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องสอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมในขณะนั้น ดังนั้น ในแง่นี้ การกล่อมเกลาทางการเมืองจึงมีหน้าที่ในการสร้าง (Create) แปลรูป (Transforms) หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข และธำรงรักษาไว้ (Maintains) ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติ นั้นเอง

ดังนั้น ผลของการศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาของ เพ็ญศรี จุลกาญจน์ (2541) ที่ได้พยายามอธิบายเรื่องการผลิตซ้ำอุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของหญิงและชายในสังคมไทยภาคเหนือ รวมทั้งผลการศึกษาของ ไพบุลย์ โพธิ์หว่งประสิทธิ์ (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องการผลิตซ้ำอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ภายในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จิวในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีเพลงกล่อมเด็ก ซึ่งงานวิจัยทั้งสองฉบับนี้ได้กล่าวถึง การถ่ายทอดค่านิยมเรื่องชายเป็นใหญ่ (Patriarchy Ideology) ของคนไทยบางกลุ่มไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ในทางการเมืองก็เช่นเดียวกัน จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่การกล่อมเกลาทางการเมือง ก็ย่อมที่จะต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม ไว้เป็นประการสำคัญด้วย แต่ค่านิยมดังกล่าวถึงนี้ ก็จะต้องสอดคล้องกับหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เท่านั้น ซึ่งค่านิยมเรื่องชายเป็นใหญ่ดังที่นำเสนอไว้ข้างต้นนี้ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมอย่างแน่นอน ในประเด็นนี้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550) ได้เคยกล่าวสรุปวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในสังคมไทยปัจจุบันไว้เป็น 8 ประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งดูเหมือนว่าส่วนใหญ่มียังมีลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดังที่กำลังอภิปรายอยู่นี้ อันได้แก่ 1) เชื่อในสิทธิเสรีภาพของระบอบประชาธิปไตยแต่เป็นสิทธิเสรีภาพที่ไม่เสมอภาค 2) ยอมรับเอาคติเรื่อง “รักความสงบเรียบร้อย” (Peace and Order) มาจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช 3) มีความเชื่อใน “อาญาสิทธิ์” อันเป็นอำนาจที่คนในสังคมเห็นว่าชอบธรรมตามกฎหมาย แต่ไม่ยอมรับอำนาจอื่นๆ ที่มีความหลากหลายได้ 4) มีโลกทัศน์ในลักษณะ “นานาชาตินิยม” คือใช้มาตรฐานของต่างชาติมาเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย 5) มีความเชื่อเรื่องความไพบุลย์ทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสำคัญในเรื่องของการปกครอง ซึ่งเน้นเฉพาะแต่ในเรื่องทางวัตถุเท่านั้น 6) มีความ “รักชาติ” เป็นอย่างมาก แต่ก็ตั้งอยู่บนความหมายที่คับแคบในแง่ของศาสนา ภาษาชาติพันธุ์ และความภักดี 7) มีความเชื่อในเรื่องเหตุผลที่ตั้งอยู่บนหลักการของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงวัตถุและกลไก แต่ไม่คิดถึงเหตุผลในเชิงวัฒนธรรม หรือในเชิงสังคม และ 8) มีความเชื่อว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถแก้ไขปัญหาล้วนได้ และเป็นเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น ที่สามารถแก้ไขปัญหาล้วนได้ทุกอย่าง

3. ควรมีการศึกษาถึงค่านิยมที่พึงประสงค์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน รวมทั้งแนวทางที่จะนำเอาค่านิยมดังกล่าวมาพัฒนาให้เกิดขึ้นกับประชาชนไทยแบบเบ็ดเสร็จและเร่งรัด

4. ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่างๆ ที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความโน้มเอียงทางการเมืองของแต่ละบุคคล และเชื่อมโยงไปยังวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนไทยในภาพรวมระดับประเทศและระดับภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร

5. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยประเภทอื่น นอกเหนือจากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ที่ถูกนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อค้นหาคำตอบของเรื่องหน่วยตัวแทน และวิธีการของการกล่อมเกลางานการเมืองในเชิงลึก อาทิ การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาพัฒนาการ การวิจัยเชิงทดลอง การหาความสัมพันธ์ การหาความมีอิทธิพล ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กมลลา ชันทปราบ. (2527). แนวทางที่ใช้ในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ. ใน **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดุษฎี สุทธิปริยาศรี และ วรรณ ปุณฺณโชติ. (2540). **รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). **คนไทยที่ไม่เคยอยู่กับระบอบประชาธิปไตยเลยคือชนชั้นกลาง**. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2557, จาก <http://www.prachatai.com/journal/2007/11/14772>.
- ปรีชา ธรรมวินทร. (2532). **การกล่อมเกลางานการเมืองโดยผ่านหนังสือเรียน: วิเคราะห์หนังสือเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521**. สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์. (2526). **การเมืองของเด็ก กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง**. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. (2531). **ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี จุลกาญจน์. (2541). **การผลิตซ้ำอุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของหญิงและชาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์. (2555). “การผลิตซ้ำอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ภายในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จิ๋วในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีเพลงกล่อมเด็ก.” ใน **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับพิเศษการประชุมทางวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 8**. 31 (ฉบับพิเศษ), 270 - 277.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). **จำนวนประชากร ณ วันที่ 1 มกราคม - 1 ธันวาคม 2552 จำแนกตามเพศ
ภาคทั่วราชอาณาจักร**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2553,

จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/indicator/Pop_Jan-Dec.xls.

Almond, Gabriel & Powell, Bingham. (1966). **Comparative Politics : A Developmental Approach**.
Boston: Little, Brown and Company.

Chaffee, Steven. (1977). Mass Communication in Political Socialization. In **Handbook of Political
Socialization: Theory and Research**. New York: The Free Press.

Dawson, Richard & Prewitt, Kenneth. (1969). **Political Socialization**. Boston: Little, Brown.

Easton, David & Dennis, Jack. (1969). **Children in the Political System**. New York: McGraw Hill.

Langton, Kenneth. (1969). **Political Socialization**. London: Oxford University Press.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Tokyo: Harper International Edition.